

HVOLRIS
JERNALDER

MED ARKÆOLOGEN
I MARKEN

MED GRAVEMASKINE OG MURERSKE

- Nu om dage spænder arkæologens værktøj fra store gravemaskiner til murerske. Før i tiden blev alt udgravet med håndkraft, så man fandt ikke nær så meget som nu.
- Med gravemaskinen fjernes det øverste muldlag, så man kan komme ned og se aftegninger på jorden. Så kan arkæologerne se, om der er noget, der skal undersøges nærmere.
- Finder man spor efter f.eks. bebyggelse og grave, bliver det udgravet forsigtigt med skovl og murerske.

MED MÅLEBÅND OG GPS

- Når det øverste lag muld er fjernet, så man kan se sporene fra fortiden, måles de ind med GPS, så arkæologerne kan lave et kort over fundene. Før i tiden tegnede man i hånden ved hjælp af målebånd og tommestok.
- Ved mindre anlæg som f.eks. grave kan man måle og tegne ind i hånden og på den måde registrere, hvor de forskellige ting har ligget i graven.
- Når man undersøger anlæggene "snitter" man dem – dvs. man graver halvdelen væk. Så tegner man dem, så kan man se bredden, formen og fylden. Det er med til at fortælle noget om, hvordan f.eks. et hus var blevet bygget.

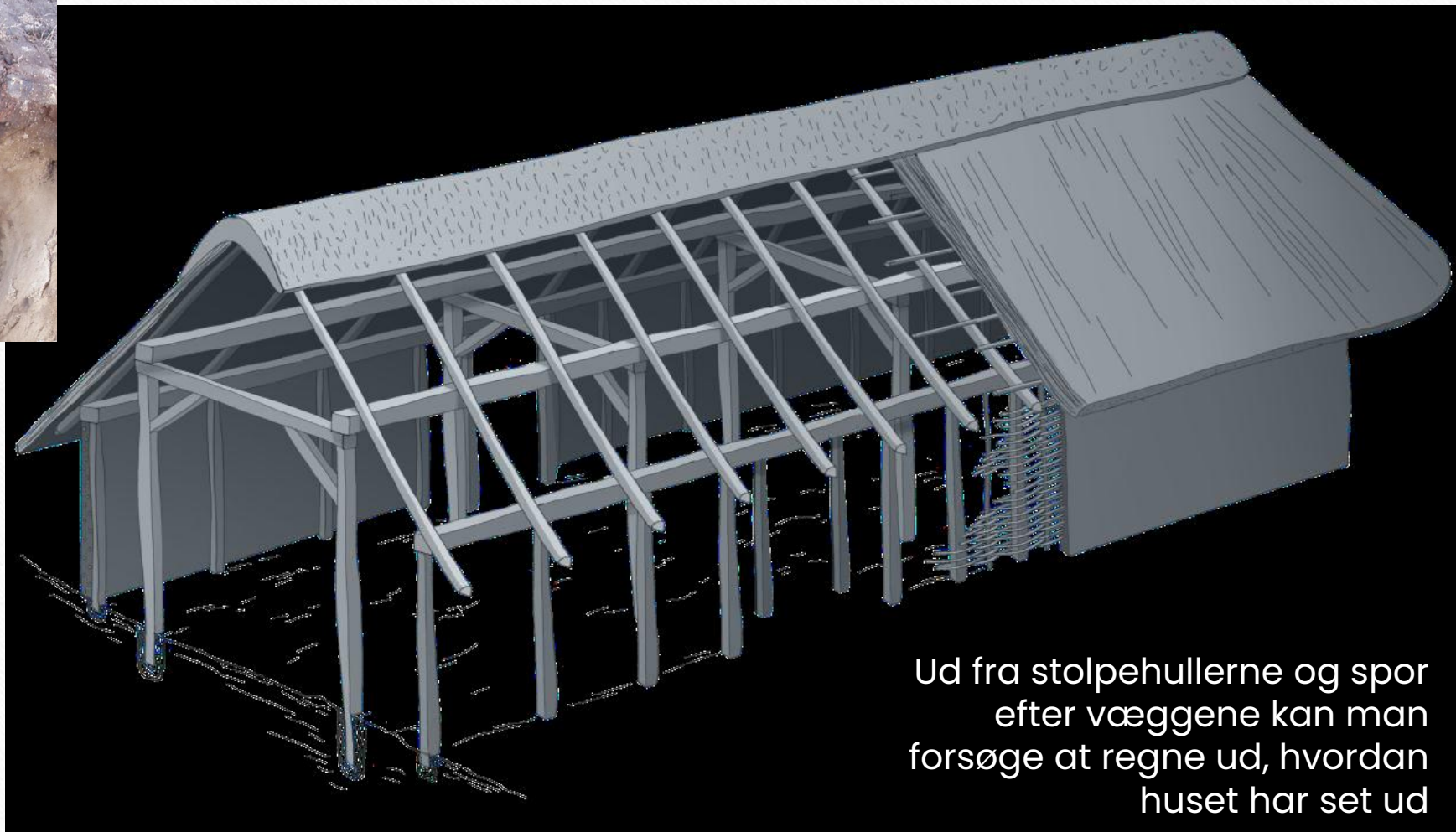

Det er vigtigt at lægge en målepind eller en tommestok ved fundet. Ellers har man ingen fornemmelse af, hvor stor genstanden er, når man ser billedet.

Stolpehul med spor efter at huset er brændt. Den mørke jord viser præcist, hvor stolpen har stået.

Man kan også være heldig at finde en rest af væggen eller et skillerum.

Ud fra stolpehullerne og spor efter væggene kan man forsøge at regne ud, hvordan huset har set ud

Tegning: Viborg Museum

KAPSLET IND I GIPS

Af og til tager arkæologerne ting op i et præparat, altså en indkapsling af gips.

På den måde kan de tage hele fundet og jorden omkring det med ind på museet og forsigtigt udgrave særligt skrøbelige ting der.

Her er det en brandgrav fra Bronzealderen, der bliver udgravet meget forsigtigt. Den viste sig at indeholde to øskenringe.

LERSKÅR FORTÆLLER OM TIDEN

Denne lerkrukke blev fundet i et stolpehul på skovbakken ved Hvolris.

Arkæologerne ved, hvordan keramik har set ud igennem tiderne. Derfor kan de sige, at krukken stammer fra overgangen fra bronzealder til jernalder omkring år 450-500 f. Kr. Det kan de se på krukens øverste kant, selvom meget mangler.

Måske er krukken blevet lagt i stolpehullet for at bringe held og lykke.

Figur 7. Del af lerkar fundet i stolpehul til staklade.

HVORDAN LEVEDE DE?

Sporene i jorden fortæller om, hvordan fortidens mennesker levede.

Her har arkæologerne fundet et ildsted i et hus, som har ligget i Bjerregrav nedenfor Hvolris.

Ildstedet er typisk for Jernalderen med sten i bunden til at holde på varmen. Her er ildstedet dog lagt oven på en kogegrube, og det er meget usædvanligt.

Niv 7

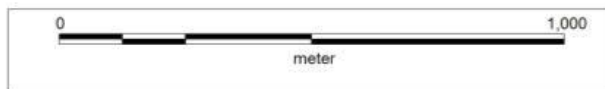
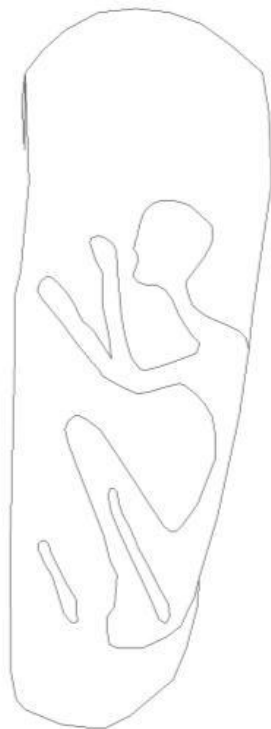

Foto og tegning: Viborg Museum

FORTÆLLINGER FRA GRAVEN

Arkæologerne udgraver ofte grave. Sommetider er den døde skelet bevaret, men ofte er der kun et svagt spor i jorden tilbage efter den døde. Arkæologen har tegnet omridset op.

Af og til er man så heldig at finde spor efter den døde tøj eller gravgaver, som fortæller om den person, der blev begravet.

I denne grav har personen her ikke fået noget med, eller også har gaverne været af et materiale, som helt er forsvundet.

NÅR SKOVLEN ER PAKKET VÆK

Arbejde er langt fra slut, når skovle og murerskeer er pakket væk.
Fundene skal behandles, konserveres og registreres

Alle fund, selv det mindste lerkarskår eller flintstykke, vaskes forsigtigt af.

Museets konservator behandler lerkar, smykker, kornkerner, tøjstykker og meget andet, så de ikke bliver ødelagte.

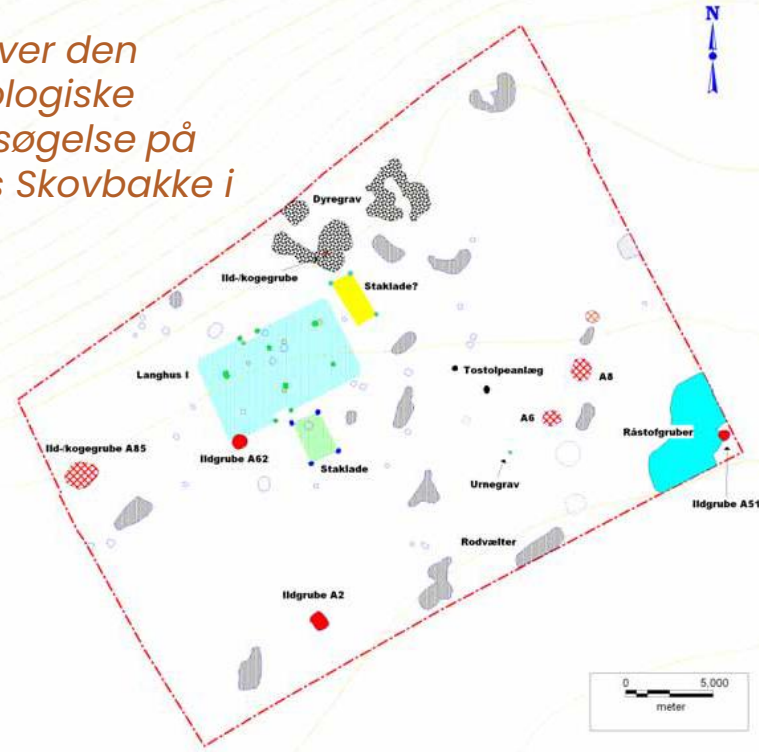

Potteskårene samles til en hel krukke, hvis det er muligt.

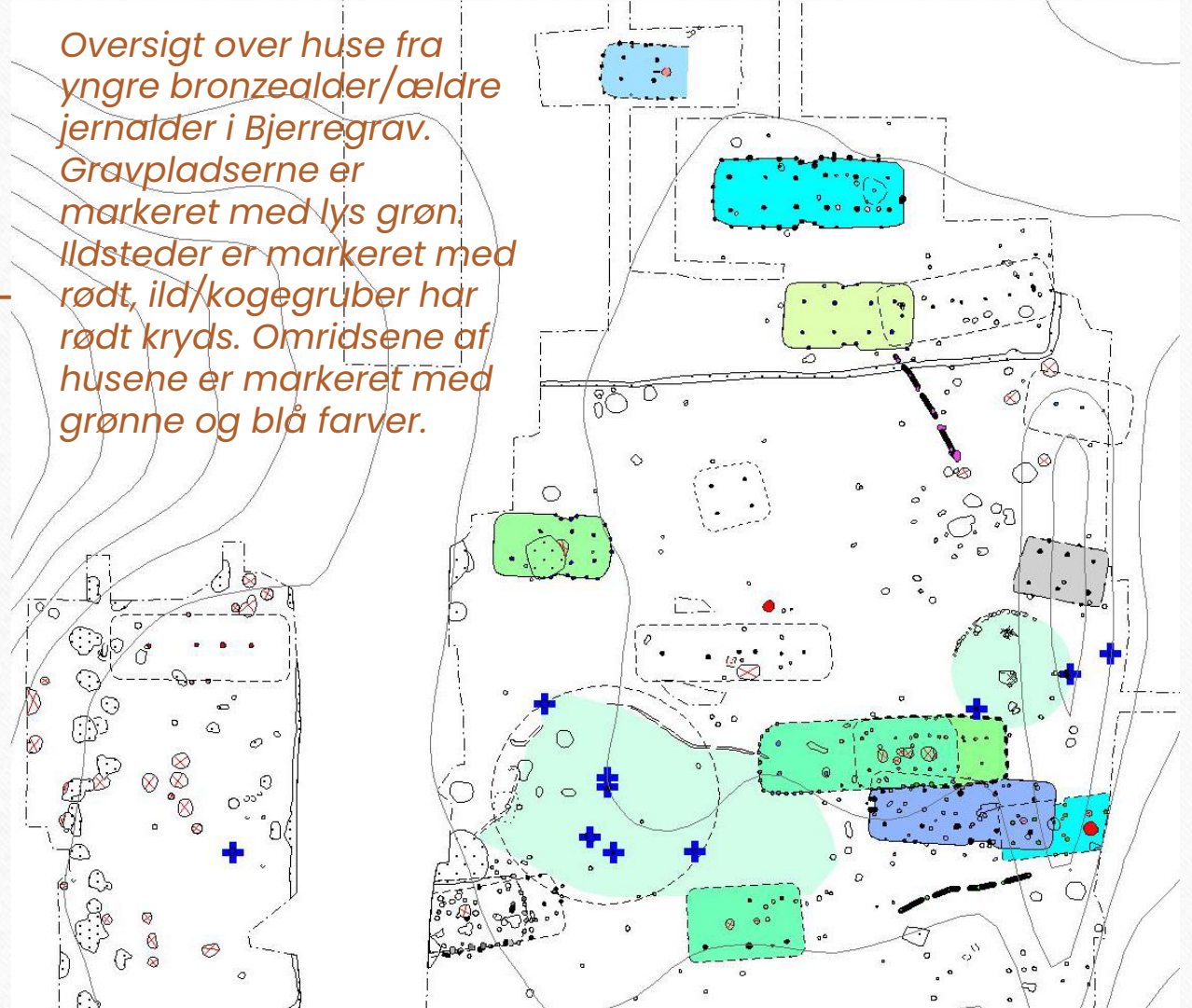
Hvert fund registreres i en database og får et nummer. Det gør det muligt for museumsfolkene at finde det frem igen blandt de mange tusinde ting, som museet gemmer.

Når arkæologerne er færdige med deres undersøgelser, laver de en rapport med beskrivelser, fotos og tegninger over fundene.

Plan over den arkæologiske undersøgelse på Hvolris Skovbakke i 2011.

Oversigt over huse fra yngre bronzealder/ældre jernalder i Bjerregrav. Gravpladserne er markeret med lys grøn. Ildsteder er markeret med rødt, ild/køgegruber har rødt kryds. Omridsene af husene er markeret med grønne og blå farver.

FUNDENE BRUGES TIL UDSTILLINGER OG FORSKNING

Langt fra alle fund bliver udstillet. Mange fund opbevares på et magasin. Der kan forskerne hente dem frem og undersøge dem nærmere.

Der udvikles hele tiden nye forskningsmetoder. Derfor er det vigtigt at passe godt på fundene og alle oplysninger omkring dem, så man kan undersøge dem med de nyeste og bedste metoder.

Af samme grund udgraver arkæologerne ikke alt fra fortiden. De gemmer udgravninger til senere generationer af arkæologer, som får bedre metoder til udgravning og undersøgelse.

VIDEN SKAL DELES

Museerne har pligt til at dele ud af den store viden, de får om fortiden gennem udgravningerne.

Så arkæologerne skal blandt andet også:

- Lave udgravningsrapporter
- Lave forskning
- Skrive bøger og artikler
- Holde foredrag
- Arrangere udstillinger
- Undervise skoleelever

BRIKKER I ET PUSLESPIL

Alle de steder, som arkæologerne undersøger, er brikker i et kæmpestort puslespil.

Ved at lægge brikkerne sammen kan vi lære, hvordan fortidens mennesker levede:

- ❖ Hvor tæt landsbyerne lå på hinanden
- ❖ Hvor og hvordan menneskene boede
- ❖ Hvordan de gik klædt
- ❖ Hvad de dyrkede på markerne
- ❖ Hvilke dyr, de ejede og spiste
- ❖ Hvordan de begravede de døde
- ❖ Hvordan de arbejdede
- ❖ Og meget, meget mere.

AT GÅ MED METALDETEKTOR

Sæt dig godt ind i reglerne, før du går ud med din metaldetektor

Læs om danefæ og detektorsøgning på <https://viborgmuseum.dk/arkaeologi/detektorbrug-og-danefæ>

Pragtfibel fundet af Rasmus Søndergaard ved Lee nord for Bjerringbro. Smykket er fra slutningen af ældre eller starten af yngre germansk jernalder omkring 550 e.Kr.

- Det er blevet moderne at gå med metaldetektor. Der bliver fundet rigtig mange ting på markerne.
- **HUSK at indlevere de ting, som er danefæ.** Bliver de ikke afleveret, er det et stykke historie, som museerne ikke får lov til at fortælle til andre. Der kommer til at mangle vigtige brikker til puslespillet. Derfor er det meget vigtigt at indlevere sine fund fra fortiden til museet.
- **Man skal bede om lov til at gå med detektor af dem, som ejer jorden.** Nogle steder, for eksempel gravhøje og området på Hvolris, er fredede. Der må man slet ikke søge eller grave.

FIND UD AF MERE OM ARKÆOLOGI

- På Viborg Museums hjemmeside kan du læse meget mere om arkæologernes arbejde.
- <https://viborgmuseum.dk/arkaeologi>
- På Hvolris Jernalderlandsby er der udstillet fund fra de arkæologiske udgravninger på Hvolris.
- Du kan også se, hvordan arkæologernes fund er blevet fortolket i den rekonstruerede jernalderlandsby.

HVOLRIS JERNALDER